

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

VII. De contumelia, detractio[n]e, susurratio[n]e, derisio[n]e, maledictio[n]e,
quæ verbo consummantur, & potißimum honorem lædunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

inuiti quoad modum, quo magis, ex peculiari vita instituto, quisque subditus ad eiusmodi furta cauenda tenetur; grauiusq; proinde venialiter peccet, contra perfectionem voti Pauperatis. Quod si furtum non per minima, sed simul factum, tres vel quatuor argenteos regales excedat, à peccato mortali sacrilegij contra votum Pauperatis excusari non debet. Ita Rebellus. Plura supra de Eleemosyna, & inferius disp. 6. q. dub. 4. de paupertate religiosa.

DVBIVM VII.

De Contumelia, Detractione, Derisione, Maledictione, qua verbo consummantur, & potissimum honorem ac famam laedunt.

S. Thom. 2. 2. q. 72. 73. 74. 75. 76.

132 **Q**uæritur I. Quid, & quale peccatum sit Contumelia. Respondeo I. ex S. Thoma q. 72. a. 1. contumeliam esse vitium Iustitiæ oppositum, quo iniuste læditur honor proximi; seu verbis, vt conuitiando, calumniando, seu factis, tanquam signis, vt probrose pereutiendo; seu etiam per negationem honoris debiti, eo nimirum loco & tempore, quo ea ipsa interpretatiuus quidam contemptus alterius censetur.

133 Respondeo II. Contumeliam, conuitium, & improprium distingui quidem, stricte loquendo, inter se; nempe quod per contumeliam defectus culpæ; per conuitium quodlibet animæ, seu corporis vitium, vt cæcitas, &c. per improprium, defectus minorationis, siue indigentia alteri contemptim representatur, vt docet S. Thomas q. 72. a. 1. ad 3. Attamen nihilominus generatim loquendo, omnia ista, comprehenduntur sub nomine contumeliæ: & vero omnes contumelias per se esse eiusdem speciei, ob eandem rationem formalem iniuriæ, quam inferunt.

134 Respondeo III. Peccatum hoc quidem ex suo genere esse mortale; & grauius infamia; excusari tamen à mortali, vel ob ineliberationem, vel ob leuitatem materiæ. Vnde contumelia licet per se grauis, inter pueros tamen, feminas & viles personas, non est semper peccatum mortale, vt conuenienter S. Thomæ, quæst. 72. artic. 2. notat, Sa. V. *Iniuria*.

Imo si quis alteri dicat verba contumeliosa, non vt honorem lædat; sed propter correctionem (quod tamen nec facile, nec incaute, nec ab omnibus fieri debet) aut iocum, aut aliquid simile, aut nullum, aut veniale tantum est peccatum; modo caueatur scandalum, & re ipsa conuitium præter modum non sit grauius læsuum, vt docet ibidem S. Thomas.

135 **Q**uæritur II. Quid & quale peccatum sit Detractio. Respondetur sequentibus pronuntiatis.

I. Detractio ex suo genere est peccatum mortale, contra iustitiam, grauius quidem furto, sed leuius homicidio, adulterio, & contumelia. Ita

S. Thomas quæst. 73. art. 1. 2. & 3. ex communi. Probat. Quia Detractio nil aliud est, quam denigratio famæ alienæ per verba, ex communi S. Thomæ a. 1. Seu iniuriosa læsio famæ alienæ, quæ bonis fortunæ antepositur. Ea vero, non accidit, si crimen, quod narras, iam ante notum sit audientibus, modo asseuerantius non affirmes.

Dicitur autem fama, *illæse dignitatis status, vita & moribus comprobatus*, ex l. in legem ff. de varijs & extraordinarijs conditionibus: siue quod idem est, *Bona opinio & sermocinatio plurimum, de virtute & dignitate alicuius*. Et Glossa in Proverb. 4. ait, hoc specialiter vitio totum humanum genus periclitari.

Quod si, vt nonnunquam fieri posse inferius patebit, illicite quidem, & contra charitatem, sed non contra iustitiam lædatur fama proximi, non erit detractio stricte, sed paulo latiori significatu, prout omnem irrationabilem alienæ famæ læsionem comprehendit.

136 II. A peccato tamen mortali excusatur detractio, tum ob paruitatem materiæ, si fama parum lædatur, vel ob imperfectionem actus, ex ineliberatione scilicet & ignorantia seu inaduerentia, probabili facti, quod res esset occulta, siue, quod incogitanti ater sermo excidat. Quo etiam reducenda est excusatio petita à leuitate animi, seu loquacitate, ex S. Thoma hic q. 73. a. 3. Ea enim per se à mortali non excusat, sed solum ratione ineliberationis, vt recte Valentia quæst. 17. pun. 2.

137 III. Materia non leuis, sed grauis, est omnis & solus defectus, respectu ipsius personæ læsæ grauius probrosus, adeoque non solum omne peccatum mortale; nisi eiusmodi sit, quod nec ipse sibi, nec eidem alij, pro personæ conditione, magnopere probrosum ducant, vt seculari homini & leui, esse potatorem, lusorem &c. militi duello conflixisse; sed etiam quandoque veniale, vt in viro graui censi mendacem, quicquid absolute de veniali negent Nauarrus cap. 17. n. 24. & Syluester V. *Detractio* q. 1. post Antoninum part. 2. tit. 8. cap. 4. Aliquando etiam solus quidam defectus naturalis, vt est occultus defectus Natalium, saltem in personâ honoratâ, ex communi, apud Petrum Nauarrum lib. 2. cap. 4. à num. 36. Lessium lib. 2. cap. 11. dub. 3. Aragonium hic quæst. 73. artic. 2. dub. 4.

138 IV. Ob leuitatem vero materiæ à mortali non excusatur, nec I. qui occultum & infame crimen personæ notæ, vni vel duobus etiam fidissimis, qui nullo modo obfuturi pudentur, etiam sub secreto temere narrat; quia si iudicium temerarium vnus de altero grauius lædit existimationem, cur non etiam vnus apud vnum detractio famam? vt recte Sotus lib. 5. quæst. 10. art. 2. Nauarrus cap. 18. n. 19. Valentia quæst. 17. pun. 2. Aragonius & Bannes q. 73. art. 2. licet contrarium non omnino improbabiler sentiant Caietanus ibidem, Petrus Nauarrus num. 335. & ex parte Lessius dub. 11. Nempe si vir ille, cui reuelatur crimen, talis non sit vt persona reuelata multum ab eo pendeat, & cum eo assidue consuefcere soleat.

139 Nec excusatur II. q. auditum crimen simpliciter absque noua asseueratione, vel confirmatione.

narrat; si quidem animaduvertebat, aliquos ex audientibus licet temere, credituros, vt recte Sotus lib. 4. quæst. 6. a. 3. Salon loc. cit. Valentia q. 6. pun. 5. & quæst. 17. pun. 2. Nauarrus cap. 18. numero 50. etsi non omnino improbabiler. Caietanus cit. a. 2. Petrus Nauarrus n. 330. Carbo quæst. 20. Syluester V. *Detraçtio* quæstione 4. Sa V. *Infamare*, post Scotum, Gabrielem, Adrianum, tales excusent, saltem à peccato mortali iniustitiæ, & obligatione restituendi; eo quod damnificatio non tam sit dicentium, quam credentium.

140 Nec displicet distinctio Lessij dub. 5. nempe, si quis ita referat, vt probabile non putet, vllum crediturum, tum per se non esse peccatum mortale; si vero eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet, sed nulla per se data causa sufficiente, peccare mortaliter, saltem contra charitatem, non contra iustitiam; si vero referat eo modo, ijsque authoribus relatis, vt credentes non minori iure moueri possint ad credendum, quam si id suo proprio testimonio confirmasset, tum & peccare mortaliter contra iustitiam, & teneri ad restitutionem.

141 Nec III. à mortali excusatur, qui infamatum de maiori crimine, infamat de alio minore, disparato, & minime connexo; v. g. de furto homicidam, vt recte contra Paludanum 4. distinctione 19. finali, Syluestrum V. *Detraçtio* quæstione 4. & Cordubam, tradunt Petrus Nauarrus n. 326. Nauarrus cap. 18. n. 42. Lessius dub. 14. post Adrianum.

Nec IV. Qui post narratum alicuius erimen, statim ab eo pœnitentiam actam, asserit, ex communi apud citatos, quicquid nonnulli dixerint.

Nec V. Qui aliquem in vno graniter culpatur, in alio laudat, vt ex certa & communi Petrus Nauarrus n. 370.

142 Nec VI. Qui crimen publicum & notorium sola euidencia facti, vel indiciorum, euulgat in locis remotioribus, ad quæ moraliter aliquin fama non erat peruentura, ex communi apud Valentiam, Aragonium, Petrum Nauarrum, contra Caietanum, Nauarrum, Sa.

Secus ex probabili, si quis etiam iniuste, infamatus in vno loco, infametur in alio propinquo, ad quem cito & facile, ac quasi inuicibiliter, idem rumor erat peruenturus; tunc enim moraliter æstimando, fama iam antea tali loco quasi amissa censi potest; iuxta Aragonium, Bannem, Valentiam, Lessium: aut si quis crimen per sententiam iudicis notorium, secluso odio, euulget in alio loco quantumuis, remoto, iuxta Nauarrum cap. 18. num. 26. Caietanum opusc. 31. respons. 9. Lessium lib. 2. cap. 11. dub. 13. Aragonium hic, Sa citatum: etsi Adrianus, & quoad locum valde remotum Valentia contrarium, sentiant, sicut & Sotus citatus, & Toletus lib. 5. cap. 65. qui saltem id esse mortale contra charitatem docent. Sed in contrarium est, quod iustam sententiam, iudicis suo modo exequi (vti quodammodo accidit in tali casu) non est mortale.

Nec VII. à mortali excusatur, qui pro dicitur crimen eius, qui olim quidem eo fuit infamatus, iam autem honeste viuendo famam recuperauit, ex communi, apud citatos, etsi Lessius significet, id tantum fore contra charitatem.

Quantum autem sit peccatum de alio dicere, esse superbium, iracundum, auarum, &c. quæ tum inclinationes naturales, tum peccata etiam mortalia significare possunt, ex circumstantijs & estimatione, quam audientes concepturi videntur, æstimandum est; licet ex communi de homine seculari prolata grauius accipi non videantur, secundum Syluestrum V. *Detraçtio* q. 1. Petrum Nauarrum n. 329. Lessium dub. 3.

V. Sine peccato alterius crimen manifestatur. I. Ob bonum commune ex zelo iustitiæ, accusando, denunciando, iuxta dicta q. 4.

II. Ob aliorum priuatum bonum, si cui nimirum ex simulatione, vel occultatione imperitiæ, improbitatis, &c. aliqua perniciis imminet, vt recte cum Soto, & Adriano Petrus Nauarrus num. 341. Valentia citatus, Lessius dub. 10. Eodem modo, quando iustis de causis v. g. propter officium, matrimonium, ordines, religiosum statum, &c. petitur, de aliquo informatio, non est peccatum, eius mores & defectus prodere, quoad opus est, ad finem iustæ inquisitionis, vt recte Petrus Nauarrus num. 308. Aragonius art. 2. modo in vtroque casu damnum infamati non sit ita enorme, vt iuxta charitatis ordinem, eius potius præ altero habenda sit ratio, vt recte Lessius.

III. Licite proditur crimen ob bonum ipsius peccantis, vt emendetur, correptionis tamen ordine seruato, de quo suo loco disput. 2. quæstione 5. dub. 5.

IV. Ob bonum proprium, nempe vt consilium accipias, vt integre confitearis, &c. Imo etiam solatijs causa, iniuriam ab altero acceptam amico exponere, non est peccatum, saltem mortale, iuxta Petrum Nauarrum numero 335. & Lessium dub. 12.

Et generatim licitum est, ob tui, vel proximi defensionem, infamantis crimen, modo verum sit, detegere & dicere, eum mentiri, cum opus est, ad minuendam eius auctoritatem, vt docet Sa V. *Infamare*, post Maiorem 4. distinct. 15. q. 16. Sotum ibidem quæst. 3. Syluestrum V. *Restitutio*, Nauarrum cap. 18. num. 48. seruato tamen per omnia moderamine inculpatæ tutelæ; ne plus noceas, quam ad defensionem opus sit; nec etiam eiusmodi crimen prodas, quo eius auctoritas in fide, facienda nil imminuatur, in quo facile potest peccari. Idem in specie de reo suo loco dictum quæst. 4. dub. 5.

Non est etiam peccatum, saltem mortale, vitium publicum, aut naturale competitoris te non dignioris, vt officium, seu beneficium, quo dignus es, consequaris, superiori, vel ijs quorum interest, prodere; iuxta Sa citatum. Imo adspirantis ad beneficium, officium, vel dignitatem, aliquam, licere quosuis etiam occultos defectus seu inhabilitates superiori denunciare, notat Toletus libro 5. cap. 65. post Nauarrum in cap. *Inter verba* num. 854.

147 Atque hinc etiam de Historicis fieri potest indicium; quibus certè quidem occulta & probrosa crimina, præsertim si etiam in graue probrum uenturum vergant, prodere non licet: cætera uero publica bono fine, ad exemplum posteritatis prodere licet, ut rectè docent Sotus lib. 5. q. 10. a. 2. Valentia q. 17. pun. 2.

148 VI. Etiam sui ipsius infamatio, sine causa rationabili facta, est peccatum; & quidem nonnquam mortales; saltem ex circumstantijs, puta ratione scandali proprij vel alieni; ratione nocenti seu corporalis etiam proprij (ut accidit, si quis propter leuia tormenta imponat sibi crimen mortis, plectendum, ut ex Soto docet Lessius dub. 7.) seu temporalis alieni, ut si parentis infamia cedat in dedecus filiorum &c. secundum omnes: siue ea interim etiam ex suo genere sit mortale peccatum, ut putant Caietanus & Valentia; siue non, ut post Adrianum existimant Sotus lib. 5. quæst. 10. art. 2. Nauarrus cap. 18. num. 28. Petrus Nauarrus num. 120. Lessius citatus. Ratio est. Quia licet homo sit Dominus famæ, est tamen hoc bonum, moraliter loquendo, ad virtutis exercitationem valdè utile, imò imperfectioribus quodammodo necessarium.

149 Ex causa uero rationabili, nempe pro maiori bono suo, vel alterius, v. g. ob insignem fructum spiritualis profectus, vel ut vitam tuam, aut alterius serues, &c. non est peccatum, seipsum infamare, ex communi, contra Caietanus.

Imò etiam ob notabile bonum, etsi aliquo modo inferius, seu quod idem est, ob causam grauem, etsi non omninò parem, prodigere famam, non est per se mortale, apud citatos; ut si quis propter grauissima tormenta euadenda, seu verè, seu falso, infamet seipsum, licet idcirco etiam morte plectendum, ut rectè cum Soto docent Nauarrus, Valentia q. 17. pun. 2. Lessius citatus, & dictum etiam quæst. 4. dub. 5. Quo modo autem aliquando ob restitutionem alteri faciendam, teneatur etiam quis seipsum infamare, dictum est de restitutione famæ q. 6. dub. 6.

150 VII. Etiam detractiones voluntarie audire, & admittere, est peccatum mortale, ex suo genere, ex communi apud S. Thomam quæst. 73. artic. 4. iuxta illud ad Roman. 1. v. vlt. *Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Vnde tenetur quisque eiusmodi malum proximi impedire, vel correptione fraterna, si profutura speretur, vel certe tristis vultus exhibitione, iuxta Prouerb. 25. v. 23. *Ventus aquilo dissipat pluuia; et facies tristis linguam detrahentem;* aut alijs modis infirmando dictum, iuxta S. Thomam ibidem.

151 Est autem hoc peccatum, vel contra iustitiam, si quis directè iniustam detractionem approbet, aut quod deterius, ad eam inducat; vel contra charitatem, si quis merè negatiuè se habeat, non impediendo; nisi ex officio teneatur, aut detrahentem corrigere, aut famam alterius defendere: nempe quia vel huius, vel illius superior est, iuxta dicta de restitutione quæstione 6. dubitat. 2. & 14.

Communiter tamen ex negligentia, timore,

aut verecundia non repellere detractionem, solum censetur peccatum veniale; nisi vel audiens Superior sit, vel graue damnum ex detractione secuturum animaduertatur; vel timor ipse adeo peruersus sit, ut propter eum peccare aliquis mortaliter non curet, ut notat Sanctus Thomas cit. quæstione 73. art. 4. iuxta generalem doctrinam de mundano timore traditam disp. 2. quæst. 1. dubitat. 3.

152 Quæritur III. Quid & quale peccatum sit *suffragatio*. Respondeo breuiter, Suffragatio iuxta S. Thomam quæstione 74. articulo 1. peccatum est, quo occultè & iniuste dissoluitur, aut læditur amicitia, inter duos. Fit autem per detractionem; aut sine hac, narrando alia, quæ animum amici ab altero possint auertere. Ex suo genere est peccatum mortale, iuxta Ecclesiasticum 28. v. 15. *Suffrago & bilinguis maledictus:* & vnicum specie peccatum, iuxta S. Thomam quæstione 74. artic. 1. sed grauius detractione, ex a. 2. quia *amico fideli nulla est comparatio*, Eccli 6. v. 15. veniale est vel ex indeliberatione, aut ob leuitatem materiæ, vel inter pueros.

153 Quæritur IV. Quid, & quale peccatum sit *Derisio*. Respondeo; Derisio iuxta S. Thomam q. 75. articulo 1. peccatum est, quo alteri iniuste malum erubescentiæ (quæ iuxta Damascenum lib. 2. orthodoxæ fidei cap. 15. est timor dehonorationis) cum quadam irreuerentia inferitur; non sine perturbatione pacis internæ, & serenitatis conscientiæ, siue tranquillitatis animi. Fit aut verbis, & dicitur simplex derisio; aut factis, & dicitur subfannatio.

Est peccatum mortale ex suo genere, distinctum à contumelia, eaque grauior, iuxta S. Thomam quæstione 75. articulo 2. non quidem per se, & ratione obiecti; sed tum ratione modi; quia iocose agendo proximus magis contemnitur, quam si seriò cum eo ageretur; tum ex accidente, si grauis quidam proximi defectus ita derideatur, tanquam si ob vilitatem personæ paruus sit, ut sic irrisione magis vilipendatur, & quasi pro stulto, aut nullo reputetur: estq; eo maius peccatum, quo maior persona derisâ, ut cum *inisti simplicitas deridetur* Job 12.

154 Quod si fiat in Deum, est blasphemia; si in Sanctos est irreligiositas; si in parentes impietas, de qua Prouerbiorum 30. v. 17. *Oculum, qui subannat partem, et qui despiciit partem matris suæ, effodiant eum corui de torrentibus, et comedant eum filij aquilæ.*

Veniale peccatum est, vel ob indeliberationem; vel ob leuitatem materiæ; si defectus & contemptus sit paruus; nisi per accidens sequatur grande scandalum, ira &c.

Si derisio materialiter & in genere accipiatur, aliquando etiam deliberatè facta, nullum est peccatum, ut si fiat moderatè correptionis ergo, cum debitjs circumstantijs; aut si ob conuenientem recreationem, oportuno loco & tempore, ac festiuè, cum debita moderatione, sine derisi contemptu, aut offensione fiat. In quo tamen diligens cautio adhibenda est. Vide Valentiam q. 18. punct. 2.

155 Quæritur V. Quid, & quale peccatum sit *Maledictio*.

Respondeo breviter I. Maledictio materialis, quâ proximo malum sub ratione boni optatur, per se non est peccatum; vt de odio disp. 2. q. 6. dictum; malum autem sub ratione mali proximo inferendum, aut præcipere, aut imprecari, est peccatum, vt docet S. Thomas q. 76. a. 1. & quidem mortale ex suo genere, eoque grauius, quo personam, cui maledicitur, magis amare & reuereri debemus, iuxta illud Leuitic. 20. v. 9. *Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur, &c.* vt docet idem a. 3.

Est quidem maledictio peccatum minus detractione, si solum imprecatoria sit maledictio, ob inefficacitatem: grauius vero, si malum infamia grauius proximo efficaciter inferendum præcipiatur, iuxta S. Thomam cit. q. 76. a. 4. Quæ per se patent.

156 Respondeo II. Excusat à mortali, tum leuitas materiæ, si malum, quod alteri imprecari paruum sit; tum inaduertentia & indeliberatio, si ex subita ira, præuertente plenum libertatis vsu fiat; tum, etiam ipse defectus consensus in malum, quod optas: si nimirum ore tantum, non ex animo malum alteri preceris, ex S. Thoma quæst. 76. art. 3. quamuis etiam tunc, ratione scandali, mortale esse possit.

Ipsa vero consuetudo, aut habitus peccandi, aut mox subsequens pœnitentia, per se à mortali non excusant; sicut nec in vlla alia materia, vt recte docent Caietanus in summa V. *Maledictum*, & Valentia q. 19. pun. 2. & generatim dictum tom. 2. disp. 4. q. 9. dub. 3. n. 51.

157 Respondeo III. Creaturis irrationalibus secundum se maledicere (vt fieri solet à rusticis) est verbum otiosum & vanum; maledicere autem illis, vt sunt creaturæ Dei, est blasphemia; sicut etiam maledicere Sanctis, prout in illis Deus habitat: maledicere autem illis, in ordine ad homines, vt sunt

res alicuius, seu vt per illas necessitati humanæ subuenitur, atque adeo in nocentum domini, perinde est, ac malum imprecari ipsi homini.

158 Si quis autem maledicat illis, prout secundum habitudinem loci, temporis, vel signi, referuntur ad hominem, per modum continentis, aut representantis &c. tunc rursus distinguenda est intentio: aut enim ijs maledicis, vt sunt relatiua ad bona humana, quibus vltimate maledicere intendis, vt si v. g. diem maledicis, quo quis natus est, optes vt natus non esset, vel vt malè natus esset, atque adeo infausus fuisset is dies; & tunc est peccatum mortale ex suo genere: aut maledicis illis, vt referuntur ad mala humana, & hoc modo non est peccatum maledicere, v. g. diem natiuitatis suæ, vel alterius, ob multa mala culpe, & pœnæ annexa, & consequentia: modo tamen absoluta voluntate diuinæ ordinationi, meliorique bono non repugnetur. Sic enim Iob maledixit diei natiuitatis suæ Iob. 3. & David montibus Gelboë 2. Reg. 1. vt docet S. Thomas q. 76. a. 2. & Caietanus V. *Maledictum*.

159 Respondeo IV. Maledictum non ad vnum peccati genus pertinet; nam si quis alteri malum via non iniusta, sed per Deum, aut elementa, seu alias creaturas, secundum Dei dispositionem, citra iniustitiam inferendum optet, tunc maledictum hoc ad odium spectabit, & opponetur charitati, vt dictum disp. 2. q. 6. & significat S. Thomas hic q. 76. a. 3. vbi maledictum charitati aduersari docet: si quis vero eiusmodi mala iniuste inferenda optet, tunc iniustitiæ aduersabitur, & pro ratione mali, vel ad homicidium & mutilationem, vel contumeliam, aut aliam eius generis peccati speciem pertinebit, Quod colligitur ex S. Thoma hic q. 76. a. 1. asserente, eiusdem rationis malitiam esse, velle, & facere malum. Plura cit. disp. 2. q. 6. Atque hæc de Iustitia pro instituti ratione satis.

